

[eu och facket]

Ställ krav på ett socialt protokoll

LO:s ordförande Wanja Lundby Wedin presenterade i sitt öppningstal på LO-kongressen i månadsskiftet maj/juni 2008 en strategi för att bekämpa Laval-domens antifackliga konsekvenser. En del var ”att tillsammans med våra europeiska fackliga kamrater driva på för ett socialt protokoll kopplat till fördraget. Ett protokoll där medlemsstaternas regeringar tydligt deklarerar att de fackliga rättigheterna aldrig kan underordnas den fria rörligheten”.

På LO-kongressen talade också John Monks, generalsekreterare för Europafacket [ETUC]. Han bekräftade att Europafacket vill att ”en social skyddsparagraf ska läggas till som ett protokoll till de europeiska fördragen” som ”ska slå fast att grundläggande rättigheter väger tyngre än marknaden”. Men precis som Wanja Lundby-Wedin, som även är ordförande för ETUC, ville han att Lissabonfördraget först skulle först drivas igenom ”eftersom det är ett viktigt steg framåt” och att ”våra chanser att få ett sådant protokoll är större när det nya Lissabonfördraget ratificerats”. Det sociala protokollet ”måste sedan antas så snart det är dags att se över” Lissabonfördraget.

Nu är det dags. På EU-toppmötet i december beslutade de 27 medlemsländernas stats- och regeringschefer enhälligt att genomföra en ”begränsad förändring av fördraget” för att inrätta en permanent krisfond för euroländer som råkar i

ekonomisk kris, European Stability Mechanism [ESM].

I EU-fördragets artikel 48 har det införts möjligheter till ”förenklade ändringsförfaranden”. Europeiska rådet får anta ett beslut om fördragsändring med enhällighet. ”Detta beslut träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.” Varje medlemsland har alltså vetorätt. Det ger ett utmärkt tillfälle att kräva ett socialt protokoll som villkor för att godkänna den föreslagna fördragsändringen.

Europafacket har utarbetat ett förslag till socialt protokoll som består av fyra artiklar. En av kärnpunkterna lyder [fritt översatt]: ”Inget i fördragen, särskilt inte ekonomiska friheter eller konkurrensregler, ska vara överordnade grundläggande sociala rättigheter och sociala framsteg. I händelse av regelkonflikt ska grundläggande sociala rättigheter äga företräde.”

DESTO MER ANGELÄGET ATT KRÄVA ETT socialt protokoll eftersom Lissabonfördraget inte alls [föga förvånande] motsvarat de förhoppningar som Wanja Lundby-Wedin och John Monks gav uttryck för när de argumenterade emot kraven från bland annat Byggnads och Transport om att villkora riksdagens godkännandet av Lissabonfördraget med att Sverige först måste säkerställa garantier för den svenska kollektivavtalsmodellen som neutraliserar de antifackliga effekterna av Laval-domen.

Gösta Torstensson

Bli med i Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk

Lavaldomen och EU:s utstationeringsdirektiv visar att EU är ett allvarligt hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen med konflikträtt och kollektivavtal, eller med andra ord ett grundskott mot de landvinningar som svensk fackföreningsrörelse gjort de senaste hundra åren.

Lissabonfördraget, den nya EU-grundlagen, innebär inget skydd för de fackliga rättigheterna såsom det hävdas från LO-ledningen och andra EU-entusiaster. Tvärtom så innebär Lissabonfördraget i praktiken att Lavaldomen och andra antifackliga EU-domar grundlagsfästs, dvs. de blir cementerade och opåverkbara för politiska beslutsfattare.

Och, som vanligt i EU-sammanhang, det kommer mera. Riksdagen har införlivat EU:s tjänstedirektiv i svensk lagstiftning, vilket medför att låglönekonkurrensen kommer att breda ut sig än mer. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att föreslå hur EU:s bemanningdirektiv ska implementeras i svensk lagstiftning. EU-kommissionen planerar ett säsongsarbetardirektiv som enligt LO:s Wanja Lundby-Wedin öppnar för "en total avreglering av arbetsmarknaden".

För att bjuda motstånd mot denna förödande utveckling har Folkrörelsen Nej till EU initierat ett tvärfackligt nätverk, Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk. Det är öppet för dig som är fackligt aktiv [eller bara medlem] och EU-kritisk. Det kostar ingenting och du behöver inte vara

medlem i Folkrörelsen Nej till EU [men det är inget hinder].

Nätverkets syfte är utbyte av information, kunskapsuppbyggnad samt att anordna och samordna olika aktiviteter. Nätverket har startat som en mejlgrupp för informationsspridning och med att producera ett digitalt nyhetsbrev. Vi kommer också efterhand att anordna seminarier, hearingar, studiecirklar etc, i egen regi eller i samarbete med andra organisationer. Nätverket har också kontakt och samarbete med andra fackligt inriktade EU-kritiska organisationer, såsom Fagbevaegelsen Mod Unionen i Danmark, Trade Unionists Against the EU Constitution i England, och Nei til EU:s Faglig utvalg i Norge.

Nätverket administreras av Gösta Torstensson, Folkrörelsen Nej till EU [och passiv medlem i Kommunal]. Du som vill bli med i nätverket mejlar gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

Eva Anderzon, Kommunalarbetareförbundet
Jan-Erik Gustafsson, Fackförbundet ST
Jannika Fahlander, Handelsanställdas Förbund
Jannis Konstantis, Fackförbundet Seko
Kent Wahlberg, Livsmedelsarbetareförbundet
Maria Pohn, Vårdförbundet
Mats Norrstad, Lärarförbundet
Pie Blume, Fackförbundet Unionen
Minna Pyykölä, Journalistförbundet
Patrik Ljunggren, Transportarbetareförbundet
Peter Lilja, Industrifacket Metall
Rolf Axelsson, Hamnarbetareförbundet
Magnus Renman, Fackförbundet GS
Lars Lundberg, Byggnadsarbetareförbundet
Marcus Carlstedt, Lärarnas Riksförbund

Lavaldomen fortsätter att spöka

Den så kallade Lavaldomen, dvs. EU-domstolens underkännande av svenska fackförbunds rätt att kräva kollektivavtal med utländska gästföretag, fortsätter att spöka.

Det första ”utstationeringsavtalet” har nu lämnats in till Arbetsmiljöverket av Industrifacket Metall. Med det menas ett avtal med sådana villkor som ett utländskt företag som utstationerar arbetare i Sverige är skyldiga att uppfylla enligt de nya reglerna i utstationeringslagen och medbestämmandelagen [Lex Laval].

De fackliga organisationerna har haft svårt att avgöra vad som menas med minimilöner i utstationeringsdirektivets mening.

Den avtalsmall som IF Metall nu har lagt fram bygger på kollektivavtalet med arbetsgivarorganisationen Svemek, som främst berör utländska svetsare. Minimilönen har räknats fram genom att lägsta löner i avtalet har räknats upp med 2,5 procent, eftersom de arbetare som omfattas av detta har rätt till 60 minuters arbetstidsförkortning per full vecka. Därtill kommer ett lönetillägg på 144 kronor per dag eller 17,50 kronor per timme som motsvarar Svemekavtalets tillägg för arbete utanför verkstaden. Minimilönen för särskilt kvalificerade arbetstagare blir därmed 138,35 kronor och för övriga 134,64 kronor per timme.

Huruvida denna definition av minimilön är i enlighet med EU:s utstationeringsdirektiv kan ytterst komma att prövas av EU-domstolen.

I ETT AVGÖRANDE I EU-DOMSTOLEN I OKTOBER rörande portugisiska svetsare och montörer som utstationerats till Belgien underkändes den nationella lagstiftningen av EU-domstolen.

Vid en myndighetskontroll uppdagades att arbetsgivaren inte förannmält utstationeringen och inte heller kunde uppvisa handlingar i enlighet med den belgiska lagstiftningen. Ett straffrättsligt förfarande inleddes mot det portugisiska företagets ansvariga företrädare och den belgiska domstolen begärde ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

EU-domstolen angriper problematiken på samma sätt som i till exempel Lavaldomen, genom att först fråga om de belgiska bestämmelserna kunde anses utgöra hinder för den fria

rörligheten för tjänster, en fråga som besvaras jakande.

Den efterföljande frågan var om åtgärderna var rättfärdigade utifrån skyddet av arbetstagare, ett så kallat tvingande allmänintresse eller ”ordre public”. EU-domstolen fann att det inte var rättfärdigat med en sådan förhandsanmälan när den innebär att arbetet får påbörjas först sedan ett registreringsnummer delgetts, eftersom det i praktiken fungerar som ett krav på förhandstillstånd.

EU-domstolen fortsätter i enlighet med den praxis för prövning av hinder för den fria rörligheten som den använt vid flera tillfällen tidigare, typ Lavaldomen och Ruffertdomen, och som finns stadfast i Lissabonfördraget som trädde i kraft 1 december 2009.

Lissabonfördraget erkänner strejkrätten i medlemsländerna, men denna underordnas den fria rörligheten för exempelvis tjänsteföretag genom en hänvisning till EU-domstolens gällande rättspraxis. Lissabonfördraget innebär därmed en konstitutionalisering av Lavaldomen.

ETT ANNAT EXEMPEL ÄR ATT ISLAND INTE får kräva att företag som utstationerar arbetstagare betalar lön när de är sjuka, eller har en olycksfallsförsäkring som ger arbetstagarna ersättning vid nedsättning av arbetsförmågan eller dödsfall. Det menar Eftas övervakningsorgan ESA som har väckt talan vid Efta-domstolen för brott mot EES-avtalet.

EES-avtalet innebär att Island, Norge och Liechtenstein är en del av EU:s inre marknad. ESA respektive Efta-domstolen är kopior av EU-kommissionen och EU-domstolen.

Den isländska regeringen hävdar tvärtom att sjuklönen är en del av minimilönen. Och försäkringsskyddet är en del av nationell skadestands- och försäkringsrätt, och faller som sådan helt utanför utstationeringsdirektivets tillämpningsområde. Om domstolen inte skulle hålla med om det menar regeringen att reglerna är ”bestämmelser som rör ordre public” och som Island ändå kan utsträcka enligt artikel 3.10 i direktivet.

Utgången i målet är inte bara av intresse för islänningarna. Frågan om vad som innefattas i begreppet minimilön är högintressant även i Sverige. Det råder också delade meningar om ifall utstationerande företag kan tvingas att teckna en arbetsskadeförsäkring i Sverige.

Gösta Torstensson

Släpp prestigen – ompröva euron

Det ropas på solidaritet inom EU. Land efter land behöver hjälp, tyngda av finanskris och budgetunderskott har de svårt att klara sina betalningar. Löner och pensioner sänks och olika välfärdsprogram slaktas. Tusentals miljarder går nu åt till att rädda de banker som orsakade krisen. Ska vi hjälpa till? Som vänstermänniska är det spontana svaret ofta ja. Men innan vi svarar måste vi fundera ett ögonblick. Vem är det vi hjälper? Är det bankerna, euron eller välfärden?

Krisen har flera orsaker. Globala obalanser, bristande finansiell reglering, hejdlös finansspekulation och oansvariga banker är de viktigaste. I några länder som Grekland har svaga statsfinanser och dåliga skattesystem gjort situationen ohållbar. Euron har gjort ont värre.

I EU:s valutaunion ska alla ha samma ränta och växelkurs trots att de ekonomiska förutsättningarna är helt olika. I högkonjunkturen kunde inte Irland och Spanien kyla ner ekonomin med högre räntor. I stället blåstes lånekarusellen och huspriserna upp tills bubblan sprack. Grekland kan inte konkurrera med tysk industri. Grekland skulle behöva en annan växelkurs än Tyskland som har stora handelsöverskott. Nu måste länder i stället sänka lönerna dramatiskt om de ska kunna konkurrera. Det sociala priset blir enormt om det ens låter sig göras. Risker är att patienten förblöder under operationen när välfärden slaktas och ekonomin fastnar i recession.

Det väntar hårda tider i många europeiska länder. Men vem är det som ska räddas? För EU verkar saken vara klar.

Främst handlar det om att rädda bankerna och euron. Priset får betalas av fattigare pensionärer, fler arbetslösa och besparingar på utbildning. Nu får skattebetalarna inom EU gå in och rädda staterna i kris. De tar över risken inför det som framstår som allt mer oundvikligt: att skulderna måste skrivas ner när länderna inte längre kan betala. Samtidigt kan många av de storbanker som har spekulerat i krisen dra sig ur de farliga affärerna med vinst.

Där säger jag stopp. Bankerna måste också vara med och betala. I det har Angela Merkel rätt och Anders Borg fel. Annars slås principen om att vinsterna är privata medan riskerna är offentliga fast och spekulanterna lär sig att det är riskfritt att

spekulera. Då lär de sig inget till nästa gång. Det är helt enkelt inte möjligt att godta.

Euron är en del av problemet, inte lösningen. Om ekonomin i flera länder inte kan återhämta sig med en gemensam valuta så bör euroområdet krympa. Men i EU härskar prestigen och ingen får ifrågasätta den gemensamma valutans pris. Priset för det är redan mycket högt. I stället för omprövning vill EU öka centralstyret över finanspolitiken, det gäller även oss som inte har euron. Statsbudgetar ska granskas, EU-bidrag frysa inne och böter utdelas till dem som inte skär ner fort nog. Stålbudet ska övervakas och dirigeras från Bryssel. Drömmen om det sociala Europa smälter samman till ingenting.

Bankernas ägare måste vara med och betala notan. Europrojektet måste kunna omprövas. Men det krävs mer än så. Finansspekulationen måste stävjas med regler och kontroll både nationellt och internationellt. Kapitalet måste styras till investeringar, inte spekulation. För att komma ur krisen krävs mer än svältkurer. De allra mest utsatta måste skyddas från neddragningarna. Åtgärder för att få människor i arbete och investeringar för framtiden måste också vara en del av politiken. EU måste skydda löntagarnas rättigheter i stället för att angripa dem. Det vore en rimlig fördelning av krisens bördor. Men i dag är det inte det som sker.

Så vem ska vi vara solidariska med? Om det handlar om att rädda banker och euron medan vanligt folk får betala notan så bör vi tacka nej. I stället måste vi kräva en annan politik. Det är solidaritet.

Jonas Sjöstedt

Bild: LARS-ENIK HAKANSSON

En euroanhängares offentliga avbön

I dagstidningen Örnsköldsviks Allehanda har Johan Ingerö, som idag titulerar sig som konsult och fri skribent, under rubriken "Eurokampanjen är ett plågsamt minne" gjort offentlig avbön för sitt engagemang för ja-sidan inför EMU-folkomröstningen 2003. I en lika avslöjande som hedervärd krönika skriver han att den kampanjen är det han mest skäms för under sin nästan tioåriga sejour i partipolitiken:

"Jag var vid den här tiden anställd av Liberala ungdomsförbundet, och därför heltidsengagerad på ja-sidan. Ändå har jag inget egentligt minne av att vi pratade politik. I stället sprang vi omkring och delade ut badbollar, kepsar, nyckelband och gud minns vad mer med käcka "Ja Till Euron"-budskap på. Våra affischer täckte varenda reklamplacering i landet. Vi lade mer pengar på mazariner med euro-loggor än vad den luspanka nej-kampanjen spenderade totalt.

Nej-sidan hade däremot något annat, nämligen argument. Medan vi kvittrade om euron som ett "fredsprojekt" [som om danska trupper stod redo för strid på Öresundsbronns västra sida] presenterade motståndarna en lång rad kunniga och seriösa ekonomer som varnade för europrojektet.

Vi rapade upp färdigtuggade argument, men saknade i de flesta fall grepp om sakfrågan. [...]

Men sommaren var het, och kampanjtempot närmast febrigt. Dessutom hade vi som sagt obegränsat med pengar. Folk anställdes till och med för att chatta om euron på Internet, allt medan oavlönade Nej-kampanjare häftade upp A4-papper på kommunala anslagstavlor. Och där pengarna rann in rann både vett och intellekt ut. Under dessa månader kom Sverige mycket nära politisk psykos.

Jag skäms för min inblandning i den där kampanjen, och jag hoppas att de som betalade kalaset i dag skäms lite, de med."

På senare tid har ett antal framträdande näringslivsfolk förklarat att de inte längre har något större intresse av att ansluta Sverige till euron. Bland de nyblivna skeptikerna återfinns så tunga namn som Nordeas respektive SEB:s chefer Christian Clausen och Annika Falkengren. Även Michael Treschow som har varit ordförande för Svensk Näringsliv hör till tvivlarna.

Gösta Torstensson

Vinsterna ökar – men inte lönerna

Företagens vinster ökar på lönernas bekostnad. En allt mindre del av produktionens resultat går till de anställda. Detta kan vara en förklaring till krisen och att arbetslösheten biter sig fast på en hög nivå, enligt fackliga ekonomer.

– De sjunkande löneandelarna är en nyckelfråga för att förstå krisen och den visar på ett stort misslyckande i fördelningen av inkomster, säger Ronald Janssen, ekonomisk rådgivare åt Europafacket i Bryssel.

Han hävdar att utvecklingen har inneburit svaga löneöften och ökad skuldsättning för Europas löntagare.

– Vinsterna är på en tillräckligt hög nivå. Ytterligare försämringar av anställningsförhållanden har ingen som helst effekt och skapar inga nya investeringar för att det inte finns några köpare, säger Ronald Janssen.

För Europafacket är kampen mot nedpressade löner och svaga anställningsförhållanden samt kollektiva löneförhandlingar de stora och avgörande frågorna just nu.

Stora vinster till apoteksaktörer

Sedan den svenska apoteksmarknaden avreglerades i juli 2009 har företagen som köpt upp de statliga apoteken tjänat mer än en halv miljard kronor. Pengar som kommer från den svenska staten.

Detta sedan den borgerliga regeringens läkemedelsbidrag till de privata apoteken gjort att de kan göra ett påslag med tio kronor extra på varje såld läkemedelsförpackning.

Socialminister Göran Hägglund [kd] försvarar bidragen till de privata apoteksaktörerna och säger till SVT att utan dem hade inga privata aktörer vågar köpa apoteken. Uttalandet får skrap kritik från Apoteksutredningens ordförande, Lars Reje.

– De var väldigt intresserade att få buda på det här, säger han till SVT apropå de riskkapitalbolag som köpt upp de tidigare statligt ägda apoteken.

Tågen står – pyramidspelet rullar på

När de första snöflingorna lagt sig över landet och några bilar kört av vägen fick en talesman för SJ frågan i radion hur det kom sig att tågen rullade så fint denna vinter. Han lät lite besvärad och talade om åtgärder man vidtagit.

Sedan brakade det löst.

Redan mot slutet av 1800-talet stod det klart att järnvägarna krävde planhushållning inom storbolag eller statliga myndigheter. Men nu tillhör Sverige föregångsländerna i sönderstyckning och utförsäljning av allmännyttig verksamhet. Då leker flera hundra vinstjagande företag svartepetter i ett tilltagande marknadskaos.

Samtidigt skär regeringen ner anslagen till investeringar och underhåll. Annat är viktigare. Vad kan det vara?

I Albanien på 1990-talet sålde hundratusentals människor allt vad de ägde och hade för löften från företagsamt samvetslösa finanskapitalister. Här offerar vi allmännytta och gemensam välfärd för samma ändamål.

Vi måste spara ihop till ”en krigskassa till nästa gång det smäller”, förklarar Anders Borg [SvD 29 november]. Han syftar på bankerna och de skenande bostadspriserna.

Bankernas utlåning är idag tre och en halv gång så stor som BNP. Det är mer än i USA före det finansiella sammanbrottet och närmar sig irländska tal. Produktiva investeringar är det sällan tal om. Det mesta går till köp av allt dyrare bostäder.

I ena änden av ekonomin finns pengar i överflöd, i den andra snålas det i övermått. I snart 30 års tid har politikerna underblåst marknadernas svindlande affärer med kommersiella fastigheter, IT-aktier och bostäder, och varje gång det smällt har staten räddat bankerna ur knipan. Sist hivade den upp motsvarande 49 procent av BNP i nödlån och garantier.

Nu ska vi spara ihop till nästa omgång. Då finns inte budgetrum för fungerande tåg. Staten ställer sin kreditvärdighet till bankdirektörernas förfogande men tillåter sig inte att låna till en upprustning av den svenska järnvägen.

Hur får Anders Borg politiskt stöd för detta val?

De statliga subventionerna av bankerna och deras vidlyftiga utlåning är också en privatekono-

misk bidragssväng.

Det mesta av hushållskrediterna, 57 procent, går till den femtedel låntagare som har högst inkomster. En direktörsfamilj med en högbelånad tiomiljonersvilla tjänar flera hundratusen kronor per år på den politik som främjat bankerna och de svindlande bostadsaffärerna. Staten har pressat ner räntorna, tagit bort fastighets- och förmögenhetsskatten och infört ett statsbidrag på upp till 100.000 kronor per hushåll för snickare och städhjälp i villan.

Var bor detta A-lag bland landets bidragstagare? Listan över genomsnittlig skuldkvot bland låntagare i olika kommuner toppas av Vaxholm, Vellinge och Danderyd. Där har hushållen störst skulder i förhållande till disponibel inkomst.

Hur röstar dessa skuldsatta bidragstagare? I Vaxholm fick Moderaterna 48 procent av rösterna, i Vellinge 59 procent och i Danderyd 52 procent. Bidragspartiet framför andra är det nya arbetarpartiet.

Också utanför reservaten för de rikaste hänger stödet för Moderaterna tätt samman med graden av beroende av de statliga bidragen till bankerna och bostadssvindeln. Det framgår av en jämförelse mellan moderaternas valresultat och skuldkvot i landets kommuner. Korrelationen är 0,7, ett mycket starkt statistiskt samband.

För många bostadsägare är fastighetsskatten och räntans utveckling på kort sikt viktigare för privatekonomin än socialförsäkringsregler och löneförhandlingar. Men för de flesta är intresset missriktat. De svindlande konjunkturerna i samhällets överdel stupar ner i allt tätare och svårare kriser. Då kryper det sociala förfallet in på de mest välartade radhusområden, och i överfulla vagnar på försenade tåg kan det bli mycket påtagligt.

”Förstår vi ens hur människor har det?” frågade Mona Sahlin i sitt tal vid socialdemokraternas förtroenderåd. ”Att arbeta hårt för att få allt att gå runt och se räntorna stiga, när man tecknat mångmiljonlån för att barnen skulle få växa upp i ett eget hus?”

Hennes bekymmer är inte de uppblåsta priserna på bostäder, inte bankernas profiterande på svindeln, utan skatter som gör det svårt att klara räntorna. Subventioner på det allmännas bekostnad ska lätta bördorna – medan staten lägger överskott på hög för nästa utdelning av bidrag till de företagsamt samvetslösa.

Tågen förblir stående i väntan på räddning.

Mikael Nyberg

Kaos med många järnvägsaktörer

Under ett par årtionden har den svenska järnvägspolitiken styrts av önskan att skapa ett slags marknad på spåren. I den andan har järnvägsverksamheten delats upp. Spåren för sig, och tågen för sig. Gärna i någon form av konkurrens. En viktig drivkraft bakom avregleringen är olika EU-direktiv.

Det sista steget i den utvecklingen, en avreglerad persontrafik på järnvägen, trädde i kraft i oktober. Trafikverket konstaterar stolt att det gör Sverige till "det enda landet i Europa med en helt avreglerad marknad".

Järnvägsorganisationen är som konsekvens av avregleringen ett veritabelt kaos.

Många som fastnat i vinterns tågkaos har hört hur SJ förklarar att förseningen beror på att Trafikverket inte lyckats röja spår eller växlar.

De två bolagen är bara två av nära 40 som på olika sätt ansvarar för att järnvägstrafiken i Sverige fungerar [eller inte fungerar]. Dessutom finns det en rad olika underentreprenörer till dem som jobbar på eller kring spåren.

Enkelt beskrivet ansvarar Trafikverket för själva spåren, Jernhusen för stationsbyggnaderna, och 33 olika tågaktörer för gods- och persontrafiken på spåren. Sen finns det andra bolag som bland annat städar i tågen, sköter underhåll och hyr ut tåg till operatörerna.

SJ:s styrelseordförande Ulf Adelsohn efterlyser nu en utredning och analys kring organisationen.

– Det går inte att säga att organisationen ser bra ut som den är. Alla är missnöjda. Jag tycker att alla inblandade anstränger sig och vill samarbeta, men när det är så många inblandade blir det tungrott, säger Adelsohn till Svenska Dagbladet.

Som exempel nämner han systemet med ledsagare, som ska hjälpa funktionsnedsatta resenärer. På tåget har SJ ansvar för att det finns ledsagare, när man går av och på är det Trafikverket och inne på stationen ligger ansvaret hos Jernhusen.

Gösta Torstensson

Tågupproret vill stoppa avregleringar

I mitten av december startade Tågupproret. Initiativtagare är Miljöförbundet Jordens Vänner, Järnvägsfrämjandet SEKO Södra och SEKO Mellannorrland.

Upprorsmakarna har olika intressen av en fungerande tågtrafik, men kraven som formuleras är gemensamma – ökade investeringar och stopp för avregleringar.

– Nu har vi fått nog av förseningar, dåligt vinterunderhåll, stängda stationer och en avreglering som gör att aktörerna skyller på varandra, säger Lars Igeland, sakkunnig i kampanjen från Miljöförbundet Jordens Vänner.

– Rätt skött kan tåg vara ett snabbt, miljövänligt och bekvämt färdmedel. Men vårt tågsystem underhålls och utvecklas inte som det borde, säger Rolf Sjöstrand, SEKO Södra.

– Vi accepterar inte att regeringen snålar på investeringar och underhåll, höjer banavgifterna och att tåglinjer hotas av nedläggning, säger Ulf Flodin från Järnvägsfrämjandet.

– Tågupproret är till att börja med en namninsamling, en Facebookgrupp och en hemsida med information. Om intresse finns kan kampanjen växa under vintern, säger Erik Lensell, ordförande i Miljöförbundet Jordens Vänner.

Här är kraven i namninsamlingen:

För att hela Sverige skall fungera och för miljös skull kräver vi:

- ♦ Öka stödet så att Trafikverket kan klara järnvägsunderhållet året runt. Minst 8 miljarder kr per år behövs enligt verkets egna beräkningar.

- ♦ Öka järnvägsinvesteringarna kraftigt. Det behövs både nya snabba banor och ökad kapacitet på spåren i hela Sverige. Inga linjer ska läggas ner.

- ♦ Stoppa avregleringen som splittrar ansvaret och försvårar resandet. Samla ansvaret för underhåll, utbyggnad, stationer och verkstäder hos Trafikverket. Avskaffa vinstkravet och ge SJ ett tydligt samhällsuppdrag, nämligen ökat tågresande i hela Sverige.

Gösta Torstensson

bli medlem i folkrörelsen nej till eu. sätt in 200 kronor på plusgirokonto 433 02 07 - 4.

EU medför grundlagsfäst moderatpolitik

Det heter ofta att EU ger oss möjlighet att hantera frågor som inte kan beslutas nationellt. Miljöfrågorna ges som exempel. Men vad man egentligen oftast menar är att det är politiskt fördelaktigt att flytta bort frågor – till exempel om marknad och konkurrensvillkor – från den demokratiska hemmaplanen till EU.

Regeringar och partier undviker därmed det nationella politiska ansvaret. De kan också kosta på sig att kritisera EU-beslut även om de själva tidigare stött dem. Eller såsom den borgerliga alliansen ”beklaga” att EU-domstolens avgörande i Vaxholmsfallet ”tvingar” regering och riksdag att förändra den svenska modellen på arbetsmarknaden.

I viss mening kan man säga att försvagningen av den nationella demokratin är önskad. Men frågan är: hur långt är man beredd att gå i försvagningen av folkstyret?

BLAND DE POLITISKA PARTIENA ÄR DET moderaterna som har varit och alltjämt är de tydligaste förespråkarna för EU. Det är ingen slump. För moderaterna finns det klara politiska vinster med EU-projektet. Det ger ju möjlighet att en gång för alla grundlagsfästa de principer för den ekonomiska politiken som de sedan länge förordat på hemmaplan.

För det första innebär EU-anslutningen en maktförskjutning inom det svenska samhället. Marknaden ökar sitt inflytande över fördelning och utveckling, och den politiska – eller demokratiska – styrningen minskar i motsvarande grad.

För det andra underlättar och påskyndar EU-medlemskapet välfärdsavrustningen och den allmänna nyliberaliseringen av det svenska samhället.

EU-fördragen anger inte enbart reglerna för hur beslut ska fattas, utan låser fast den ekonomiska politikens innehåll. Sverige blir fördragsmässigt förhindrat att föra en politik för full sysselsättning, utbyggnad av den offentliga sektorn och förstärkning av det sociala skyddet. Det är som om riksdagen skulle besluta att skriva in moderata samlingspartiets ekonomiska politik i den svenska grundlagen!

Moderaterna och Svenskt Näringsliv räknar med att EU kommer att tvinga fram önskvärda

eller ”nödvändiga” avregleringar av arbetsrätten, decentralisering av lönebildningen och försvaga löntagarna fackliga organisationer. Alltså, allt det som den politiska högern inte klarat av med demokratiska metoder.

Lissabonfördraget bekräftar hur marknadsliberalt EU är. Kapitalets fria rörlighet är grundlagsfäst, ingen Tobinskatt där inte. EU ska anta nya direktiv om att avreglera tjänstesektorn. I en särskild artikel lovar dessutom medlemsländerna underdånigt att avreglera tjänsterna mer än vad EU beslutar om.

Den inre marknaden är i orubbat bo, rätten för företagen att sälja sina varor ska även i framtiden vara en viktigare prioritering än löntagarnas rättigheter eller hårda miljökrav på varor. EU:s inre marknaden är så viktig att det till och med finns en artikel som säger att den måste upprätthållas även om det blir krig.

Även i avsnittet om den ekonomiska politiken härskar det gamla högertänkandet. Prisstabilitet överordnas i praktiken andra hänsyn som sysselsättning och välfärd. Direktörerna i centralbanken är strängt förbjudna att lyssna på folkvalda.

Lissabonfördraget kommer att bli ett redskap för dem som vill bedriva en marknadsliberal politik där företagens rättigheter kommer främst och där avregleringar och privatiseringar skyndas på. Alternativ politik som att slå vakt om socialt motiverade offentliga monopol eller utveckling av nya tjänster inom den offentliga sektorn försvåras eller motarbetas i det nya fördraget.

DET FINNS INGEN NATIONELL GRUNDLAG i världen som på ett så absolut sätt utesluter alternativ politisk och ekonomisk utveckling. En grundlag ska skriva fast den institutionella ramen för ett samhälles beslutsfattande, inte vilken politik som skall gälla.

För många borgerliga politiker ligger en del av lockelsen med EU i att unionen låser oss vid en mer marknadsliberal politik.

Också socialdemokratin anser uppenbarligen att det finns fördelar att vinna med att lyfta bort viktiga delar av den ekonomiska politiken från demokratins räckvidd och att en expertstyrd samhällsutveckling på olika områden är att föredra.

Men från en demokratisk synpunkt är det oacceptabelt att politikens innehåll låses fast i ett fördrag som har grundlagskaraktär så att den sedan inte kan ändras av väljarna.

Gösta Torstensson

EU-kommissionen vill avreglera arbetsmarknaden

I finanskrisens kölvatten vill EU öka makten över medlemsländernas ekonomiska politik. Bland annat handlar det om att EU ska granska nationella statsbudgetar och pensionssystem, att övervakningen av ekonomin ska öka och att möjligheterna att bestraffa länder ekonomiskt ska skärpas. De länder som inte skär ner snabbt nog kan drabbas av miljardböter.

Makten över denna kontroll och sanktionerna hamnar enligt de nya skrivningarna allt mer hos tjänstemännen i EU-kommissionen med ett nytt beslutssätt i ministerrådet där EU-kommissionens förslag om sanktioner bara kan stoppas av en kvalificerad majoritet av medlemsländerna.

I mitten av januari gick startskottet för arbetet som ska ge EU större kontroll över de nationella budgeterna, genom införandet av en ny ekonomisk-politisk termin inom unionen.

I denna nya arbetstermin, som går under namnet "European Semester", ska för första gången budgetarbetet bland EU-länderna samordnas både i sak och tid. Tanken är att ländernas budgetar och övrig ekonomisk politik drar åt samma håll och stöttar den övergripande ekonomiska strategin på EU-nivån.

DEN NYA ARBETSTERMINEN SKA ÅRLIGEN starta i januari med att kommissionen presenterar en så kallad tillväxtrapport som lägger ut prioriteringar för den ekonomiska politiken. Också den presenterades i mitten av januari, under en gemensam presskonferens med kommissionens ordförande José Manuel Barroso och kommissionärerna Olli Rehn och László Andor.

I rapporten trycker kommissionen på tre prioriteringar:

- ♦ Fortsatt sanering av de offentliga finanserna för att nå "uthålliga" budgetar och statsskulder.
- ♦ Strukturreformer för att "främja tillväxt och sysselsättning"; flexibla arbetsmarknader och energimarknader.
- ♦ Åtgärder för att säkra stabiliteten på bank- och finansmarknaderna.

På presskonferensen pekade José Manuel Barroso på vikten av strukturreformer.

– Vi måste skapa arbetstillfällen, genomföra pensionsreformer och vi måste se till att arbetslöshetsförsäkringen är ett incitament att söka

arbete, sade Barroso.

László Andor, kommissionär med ansvar för sysselsättning och sociala frågor, talade om att "skatterna måste tas bort från själva arbete" och sade att fasta och tillfälliga kontrakt måste ligga närmare varandra.

I ett pressmeddelande från kommissionen räknas ytterligare åtgärder för att reformera arbetsmarknaden upp. Tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter, flexibla arbetstider, och tidsbegränsade anställningar.

EU-kommissionens tillväxtrapport går till finansministrarna i Ekofinrådet och vidare till de enskilda medlemsländerna. Vid det ekonomiska toppmötet i mars ska stats- och regeringscheferna enas om en strategi med tydliga prioriteringar. Varje land ska sedan presentera sina planer för nästa års budget och sina reformplaner. Kommissionen och EU-toppmötet i juni yttrar sig över de nationella planerna med särskilda rekommendationer till enskilda regeringar.

– Vårt mål är att detta sedan ska bli ett värdefullt bidrag, när varje land sedan under hösten antar budgeten för nästkommande år, sade ekonomikommissionär Olli Rehn.

Sverige lyftes fram som ett gott exempel i fråga om budgetdisciplin. Det handlar om Anders Borgs finanspolitiska tvångströja – utgiftstak och budgetöverskottsmål.

– En bra metod är att i varje land enas om ett övergripande lagligt ramverk för budgetpolitiken. Det har visat sig ge goda resultat. Låt mig särskilt framhäva Sverige som ett exempel, sade Olli Rehn.

Gösta Torstensson

Bild: LARS-ENIK HÅKANSSON

Fackföreningarna behöver inga "sociala dialoger"

I inläggen under den Öppna Världskonferensen mot Krig och Exploatering, som hölls i Alger i Algeriet 27-29 november med fler än 400 främst fackliga deltagare från hela världen, framkom att den finansiella och ekonomiska krisen är global. Abdel Majid Sidi Said, som är generalsekreterare för Algeriets LO [UGTA], uttryckte i sitt inledningstal att konferensen hölls i en tid då löntagare och vanliga människor försvunnit från den ekonomiska agendan. Det enda som tycks gälla är att regeringar och politiker spenderar enorma summor av skattebetalares pengar på att hålla det globala kapitalet skadefritt och till varje pris hålla sönderfallande marknader igång

Sedan krisen utlöstes i USA 2007 uppskattar ILO att den globala arbetslösheten ökat med över 30 miljoner och nu uppgår till över 210 miljoner förutom alla dem som försöker finna sitt uppehälle i en växande informell sektor. Av ökningen på 30 miljoner har 75 procent inträffat i de så kallade "avancerade" länderna, och särskilt ungdomsarbetslösheten har nått alarmerande nivåer i ett stort antal länder. Tidigare drabbade Internationella Valutafondens [IMF] och Världsbankens strukturanpassningsprogram bara länder utanför OECD. Men på konferensen vittnade talare efter talare från Europa, om hur EU-politikernas och IMF:s åtstramningsprogram för att rädda euron och ett havererande banksystem drabbar löntagare och folk i Grekland, Irland, Portugal, Spanien etc. Men samtidigt tar fler och fler löntagare upp kampen mot dyrtid, förstörelse av socialförsäkringssystem och privatiseringar.

Ett par dagar före konferensen i Alger gick tre miljoner löntagare i Portugal ut i generalstrejk mot socialistregeringen Sokrates EU-IMF dirigerade åtstramningsprogram för att minska budgetunderskott och stöd till de finansiella marknaderna. Ett ökat tryck underifrån fick de två största fackliga centralorganisationerna CGTP och UGT att förenas i en gemensam aktion för första gången på 22 år. Inte en enda bil producerades från de band som annars levererar 500.000 per dag, och i demonstrationerna skanderades krav på att de nationella fackföreningsledningarna måste sluta med "sociala dialoger" med regeringen och arbetsgivarna. På liknande sätt berättade Luiz Gonzales Sanz från spanska CCOO att den socialdemokratiska regeringen Zapatero gör allt den kan för att genomföra EU-IMF:s åtstramningsplan, vilket innebär slutet för kollektivavtalsförhandlingar och en av regeringen försök till påtvingad social dialog. Men efter den enorma generalstrejken den 29 september har regeringen svårt att driva igenom den sociala dialogen. "I Spanien betyder den så kallade sociala dialogen ingenting annat än nedskärningar. Skall vi delta i en social dialog, eller skall vi ställa våra egna krav", frågade han konferensdeltagarna.

Det framkom vid konferensen att begrepp som "social dialog", "anständigt arbete", global styrning", "anpassning", "konsensus", "det allmänna intresset", "social sammanhållning" blivit modeord eller slogans för den internationella fackföreningsrörelsen, nationella centrala fackliga centralorganisationer, IMF, ILO, EU, regeringar och arbetsgivarorganisationer.

GENE BRUSKIN FRÅN AFL-CIO UPPMANADE deltagarna att "misstro ord som social dialog, konsensus, anpassning etc., och alltid fråga sig vad dessa uttryck representerar". Han menade att detta oftast är uttryck som innebär "lögner och snaror för de fackliga organisationerna".

Marc Blondel före detta generalsekreterare för franska FO fyllde på med att dessa uttryck var en dödlig fara för en oberoende fackföreningsrörelse. "Social sammanhållning' mellan löntagare och arbetsgivare är inte möjligt, det är ett lockbete, det betyder att fackföreningsrörelsen går arbetsgivarens ärenden" menade han. Han förklarade också att "det enda 'anständiga arbete' han kände till var att tillämpa ILO:s alla normer". Vad beträffar "global styrning" så fruktade han att detta är inget annat än att ge mer makt till IMF.

”Hur skall man kunna kontrollera IMF:s destruktiva maktutövande”, frågade han.

Den Internationella fackföreningsinternationalen [ITUC] bildades genom en sammanslagning av Fria fackföreningsinternationalen och Kristdemokratiska fackföreningsinternationalen 2006. Ordförande för ITUC är tyska LO:s ordförande Michael Sommer, Wanja Lundby-Wedin är en av de vice ordförandena och TCO:s avgående ordförande Sture Nordh ingår i generalförsamlingen som förste ersättare. Europafacket är länkat till ITUC genom Pan-European Regional Council [PERC], vars generalsekreterare är Europafackets John Monks. Wanja Lundby-Wedin är vald vice ordförande i PERC.

SAMMANSLAGNINGEN VAR ETT LED I processen att gradvis göra den globala fackföreningsrörelsen överstatlig och kontrollerad, som redan har skett på regional nivå som till exempel med Europafacket. ITUC har till och med skrivit in i sina stadgar att tillgången till ”anständigt arbete” är oundvikligt, men har aldrig kunnat förklara vad det betyder konkret. Trots detta deltar till exempel LO och TCO varje år i mars i ITUC:s globala kampanjdag för ett ”anständigt arbete”. ITUC är den viktigaste så kallade sociala fackliga partnern i dialoger på global nivå.

Sidi Said sitter för UGTA som förste ersättare i ITUC:s generalförsamling. Han berättade på konferensen i Alger att det på ITUC:s andra världskonferens i Vancouver i juni 2010 hade framkommit att ITUC numera fått status av en fackförening som informellt bjuds in till dialog inför G20-mötena. Men då representeras ITUC av fackliga personer knutna till rikare G20-länderna, vilket föranlett kritik och missämja från andra fackliga central organisationer inom ITUC. Sidi Zaid varnade för att med denna utveckling riskerade den internationella fackföreningsrörelsen att förvandlas till en gigantisk global frivillighetsorganisation [NGO].

Ett annat syfte med ITUC är att knyta upp ILO och dess generella arbetsrättsnormer i sociala dialoger för global styrning. Sidi Zaid menade att ILO alltmer kontrolleras av funktionärer som är positiva till sociala dialoger. På en konferens 13 september i Oslo under värdskap av Norges statsminister Jens Stoltenberg presenterade ILO-IMF ett gemensamt diskussionsdokument [The Challenges of Growth, Employment and Social Cohesion] för att angripa den finansiella och

ekonomiska krisen. Båda organisationerna betonar vikten av att ”starka arbetsmarknadsinstitutioner” deltar i den sociala dialogen och att denna förstärks och uttrycket ”anständigt arbete” är ett viktigt ledord. I dokumentet sägs att delar av innehållet har diskuterats vid G20-möten. I en påannonsering inför Oslokonferensen är IMF:s roll för dess chef, den franske socialisten Dominique Strauss-Kahn, att ”fostra bättre relationer mellan länder” för att uppnå ekonomisk stabilitet och en fredlig värld. För ILO generaldirektör Juan Somavia är ”Anständigt arbete en källa till personlig värdighet. Stabilitet för familj och hushåll. Fred i samhället. Tilltro till regering och näringsliv och en övergripande tilltro till de institutioner som styr våra samhällen. Arbete är mycket mera än en produktionskostnad. Den enkla strävan att ha en rättvis chans att få ett anständigt arbete är högsta prioritet på den politiska agendan, i topp på opinionsundersökningar, men denna politik levererar inte.”

Om den internationella fackföreningsrörelsen och nationella fackliga organisationer accepterar detta klasslösa perspektiv är den fackliga rörelsen illa ute. I själva verket är sociala dialoger instrumentet för att bädda in den fackliga rörelsen och löntagarna att ta ansvar för och betala för den globala spekulationsekonomin, företagens och länders skulder. Det är absurt att löntagarorganisationer skall förhandla om denna typ av sociala konflikter. Det är det samma som att dagtinga om demokratin. En lärdom från Algerkonferensen är att löntagarna kan inte kompromissa om sin arbetskraft och sociala rättigheter för att rädda ett alltmer sjukt ekonomiskt system.

Jan-Erik Gustafsson

[eu och facket] är ett nyhetsbrev för folkrörelsen nej till eu:s fackliga nätverk. ansvarig utgivare: jan-erik gustafsson. redaktör: gösta torstensson. adress: rondovägen 312, 142 41 skogås. tfn: 08-771 43 79. e-post: gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

folkrörelsen nej till eu är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation. adress: pölgatan 5, 414 60 göteborg. e-post: kansli@nejtill.eu.se. hemsida: www.nejtill.eu.se.